

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani
vsak teden dvakrat, nam-
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti
4 fl., sicer 3 fl., za pol leta
2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V sredo 20. julia 1853.

List 58.

**Nova cesarska postava,
ktera zadeva služnosti ali servitute v gojzdi
in na družih zemljiših.**

42. del nemškega državnega zakonika je pri-
nesel te dni nov cesarski patent od 5. tega mesca,
kteri zadeva služne pravice ali servitute v gojzdi
(borših) in na družih zemljiših in je za vse dežele
avstrijskega cesarstva veljaven, razun Ogerskega,
Erdeljskega, Horvaškega, Slavonskega in Dalma-
tinskega.

Ker je taka že zdavnej zaželjena postava silno
važna vsacemu, naj je lastnik kakega s služ-
nostjo obloženega gojzda ali zemljiša, ali pa vži-
vavec take pravice, povzamemo poglavitne reči
iz nje in jih podamo bravcem „Novic“ v vednost.

Pervi odloček

te postave ukazuje določila sploh, kaj namreč
spada v to postavo ali kaj je nje zapopadek, in
kako naj se doveršujejo določeni predpisi.

Zapopadek te postave so:

1. vse pravice v tujem gojzdu (borštu) les
sekati (dervariti), ali les in druge gojzdne
pridelke iz tujega gojzda dobivati, naj imajo ti
pridelki kakoršno koli ime (stelja, gobe, smola,
želod, ježice, poberšina vsahnelega lesa itd.);

2. vse pravice na tuji zemlji (na tujem gruntu)
živino pasti;

3. vse druge poljske služne pravice (servi-
tute), ako že niso zapopadene v ravno imenovanem
1. in 2. odstavku, pri katerih je služna zemlja gojzd
ali za gojzdnarstvo namenjen svet, ali pri katerih
je veljala razmera kakor med gruntno gospodko in
podložnem zemljišu; — dalje zapopada ta postava:

4. vse pravice, po katerih jih več vkupej
kak svet v posesti ima, ali ga skupej vživa, naj
že bojo ti poprejšne grajšine in pa občine ali
soseske (komuni), ali nekdanji podložniki, ali
po dve ali več občin (sosesk). Le ti patent pa
velja za vse tukaj našete pravice samo takrat,
kadar so one stanovitne, ne pa le za nekaj časa
dovoljene in preklicljive. Tudi ti patent ne zadeva
za kak določen čas sklenjenih pogodb ali kontrak-
tov les sekati ali koga z lesom zakladati, ravno
tako tudi ne zadeva tistega lesa ali dery, ki se
morajo stanovitno cerkvam, faram, šolam in usta-
novam (štiftingam) odrajtovati.

§. 2. Po odločbah tega patenta je treba dalje
ravnati z vsimi tistimi dervašinami ali gojzdnimi
služnostmi in pravicami tuj gojzd vživati in na tu-
jem živino pasti, ktere so bile podeljene ali iz ce-
sarske milosti dovoljene v gojzdi, kteri so vsled
pravice veličanstva cesarski, in sicer tudi tistikrat,

kadar se te pravice po postavah in predpisih, za
spolnovanje gojzdno-veličanstvene pravice danih,
štejejo za preklicljive.

§. 3. Za take dovolitve ali odrajtava pa, ktere
so po ukazih za odvezo ali oprostenje zemljiš
(Grundentlastung) odpravljene (vzdignjene), ali
ktere so odkupljive, pričujoči patent ne velja. S
takimi je samo po tem ravnati, kar tisti ukazi za
oprostenje zemljiš zapovedujejo.

§. 4. Pravice, od kterih se govori v tem
patentu, se imajo ali odkupiti, ali pa, če se ne
morejo odkupiti (od tega se bo v §. 5. govorilo) se
imajo na vse strani tako uravnati, da se, koli-
kor je moč, zemljiše oprosti svojih bremen (ob-
težing); pri poravnanju ali reguliranju teh pravic
se mora pa natanjko vstanoviti: na kolikem pro-
storu, kje, kako, ob katerem času, doklej,
v kteri meri itd. naj se prihodnjič vživajo.

(Odkupljenje ali reguliranje teh pravic
je tedaj dvojna pot, po kteri se izgotovijo ukazi
pričujočega patenta.

§. 5. Popolnoma ali saj deloma (nekoliko) od-
kupiti se pa zamorejo te pravice le tistikrat:

- kadar se dajo take odkupiti, da se navad-
nemu poglavitnemu kmetovanju tistega
zemljiša, na kterem so take pravice ali služ-
nosti, s tem taka škoda ne stori, ki bi se ne
dala popraviti;
- kadar bi se z odkupljenjem kmetijstvu sploh
več ne škodovalo kakor pa koristilo, in
- če se tisti, ki te pravice vživajo, in uni, ki so
jim dolžni to dopuštati, kakor je po §. 9. do-
voljeno, ne zmenijo med sabo, da naj se te
pravice ne odkupijo, temuč da naj se le po-
stavno v red denejo ali regulirajo.

(Dalje sledi.)

Kmetijska skušnja.

(Nov dokaz, kako neizrečeno dobro je umno
glešanje senošet). Z veseljem smo slišali sledečo
skušnjo, ktera sama po sebi brez veliko besed
vnovič spričuje: koliko dobička donaša umno gle-
ššana senošet: Gospod vlastnik Mokriške grajšine
grof Gustav Auersperg je lansko poletje 25 oralov
veliko močirno senošet na suho djal, in potem tako
napravil, da se zamore sedaj voda na-njo napelja-
vati. Poprej se je pridelalo na ti senošeti k večem
25 vóz po 15 centov kislega sena; če je pa zlo
deževalo, se še kositi ni mogla. Letos vkljub
obilnemu dežju, je pridelal gosp. grof 36 vóz
po 20 centov, tedaj 720 centov; prodal je pa še
drugim kmetovavcem en kós nepokošene senošeti za
544 fl., ki so nakosili sena okoli 1600 centov. Tedaj

je bil pridelk perve košnje v vsem skupej 2320 centov. Če primerjamo temu letošnjemu pridelku poprejšne pridelke na leto z 375 centi, vidimo, da se je letos za 1940 centov več nakosilo od drugih let. Sušivna in močivna naprava na ti senožeti je res 800 fl. veljala, — al če se cent letos več pridelanega sena le po 30 krajc. rajta, so že v prvem letu stroški obilno poplačani. In kakošno je to seno memo poprejšnega! Veliko žlahnejši in celo za goveda dobro, kar poprej nikdar ni bilo. — Naj bi se po tacih očitnih skušnjah naši kmetovavci iz že predolzega spanja prebudili in spoznali: koliko premoženja se imajo, ktereга celo ne poznajo, ker mislijo: trava naj rase, kakor je!

Kakšna je sorodnost Slavenov z Indianci.

Razložil Davorin Terstenjak.

Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?»

Perva domovina vsih narodov je Azia ¹⁾. Ona je občinska domačija njih omike ali njihovega izobraženja. Bogato in rodovitno zemljo, v kateri je človeče pleme se lahko pod mogočnim uplivom nature pomnoževalo in razširjevalo, himalajsko, altajsko in uralško pogorje deli v Azio zapadno, v kateri stanuje pleme bele barve, in ktera stran se sopet razdeluje v južnozapadno in severnozapadno, — in v Azio iztočno, v kateri pleme žolte barve stanuje, in ktera stran se sopet razdeluje v južnoiztočno, iztočno in severnoiztočno.

Za naša preiskovanja je samo pleme bele barve važno, katero se veli indoperziška ali indoeuropejska rodovina ²⁾. Otroci in členi te rodbine so se odsod razširjevali v Evropo. Od indijskega do atlanskega morja, od otoka Ceilona do otoka Islandškega je samo jedna rodoslovna tribus, ktere zibelka je stala v prijazni dolini kašemirski; al že v tamni starodavnosti je na eni strani evropske pušave, na drugi en del Azije obljudila, kjer se še danes v dveh rodovinah najde, v indijski med Gangesom in Indom, in v perziški med Indom in Tigrom. Po vsestranem presojuenju učenih jezikoslovcev ste te dvé rodovini, kakor sestava njunega jezika priča, nekda en sam jezik govorile, in brez dvombe je bil ti občinski jezik jezik sanskritski, ker je on občinski izvirnik vsih jezikov Indije ³⁾.

Ali časa, kadar ste obe plemeni se zedinjene bile po jeziku in veri, ne more nikdo povedati, zakaj to je bilo v tamni starodavnosti, kamor noben historisk izvirnik ne seže.

Pisameni spominki sanskrita v zdanji podobi sežejo petnajst stoletij pred našim časosloven nazaj ⁴⁾. Te indoperziške rodovine nasledniki so evropski narodi Celtov, Germanov, Trakogerkov in Vindolitvanov, in zato ti narodi najdejo večidel korenike svojega jezika v sanskritu.

Nar čistejše in nar večjih najde vindolitvanski (slavenski), ker je gotovo nar pozneje Indio zapustil. Jezik sanskritski pa so clo o času njegovega nar večega razširjenja samo govorili višji privilegirani stanovci; prosti narod in žene so govorile prakrit, to

je, naravni prosti jezik, kateri sicer s sanskritom enake korenike ima, pa v neomikani, v različni obliki.

Že zgodaj so se indijske rodovine ločile, ker ob času Zoroastra poseben svet jezik v zapadni Azii najdemo, kateri se veli Zend, ktereга dragi ostanjki so hranjeni v Zend-Avesti, in kateri pričajo, da je ti jezik na enakem stebelu s sanskritom zrastel ⁵⁾.

Naj bolj stara betva, ktera se je od indijske rodovine ločila, in se po tem takem od aziatskega izvira nar bolj oddaljila, je celtiška, ktera se je v Evropi v dvé betvi razdelila: v cimriško in gailiško.

Ostanjki krepkega tega jezika se najdejo v Ossianovih pesmah. Celtiški narod, ktereга sedež je enkrat bil od Pirenej do Rajna, od Alp do Atlanskega morja, je gotovo prvi čez Kaukas prišel v Evropo, ker, kakor smo rekli, on sanskritskih korenik naj manj ima.

Za njim se je brez dvombe vzdignila iz Indije betva germanska, ktera se je v pokrajinah perziških pred vratami Irana v starem Mirhodu, kateri se je v starih časih tudi Džermania zval ⁶⁾, za neki čas ustanovila, kar dosti korenik germanskega jezika in sličnih besed s Zend-Avestskim pričuje, potem pa čez Kaukas skoz veliko Dunajsko dolino v serce Germanie priderla in pod različnimi imeni Teutonov, Suevov, Frankov in Alemanov se razprostirala.

Druga veja tega silnega naroda je pod imenom Saksov, Friesov in Longobardov kraj bregov Labe se naselila, in odtod vejico Anglov v veliko Britanijo poslala.

Tretja veja se je razprostirala kraj Odre in je obljudila pod imenom Skandinavov in Gotov vsa pobojja baltiskega morja ⁷⁾.

Poldnevna Europa med Alpami in Hemom, srednjim in črnim morjem stori s primorjem male Azie tri nar lepše polotoke zemlje. V te pokrajine se je malo pozneje drugi del indijske familie preselil, to rodovino imenujejo nekteri učeni pelasgijsko; nekteri trakopelasgijsko, drugi trakogersko, in sopet nekteri romansko. Ena betva te familie, ktera je čez Taura (Taurus) v malo Azio prišla, je obljudila te pokrajine; — al verjetno je, da je tam že našla stanovnike in sicer vindiškega plemena, kakor Henete ⁸⁾, Lidie itd., ktere je pozneje gerski živelj pogreciziral.

(Dalje sledi).

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Siska 13. julia. B. Tudi naša žitna kupčija že čuti turško-rusovsko razpertje, h kateremu je prišla še ta nadloga, da je Donava na Turškem, kjer se pod imenom Sulinskega stočja (Sulina Mündung) v černo morje izteka, zlo s peskom zasuta, da barke in ladje ne morejo skoz. Vse te naključbe overajo, da žito nemore iz Odesa v Terst in druge luke. Zraven tega pa so še nekteri hrup zagnali, da, čeravno ne za dolgo časa, se bo černo morje zaperlo. Terzaški žitokupci so tedaj pri nas in v Karlovcu hitro pšenice nakupili, kjerkoli je je bilo kaj dobiti, in so jo dosihmal že nakupili okoli 15.000 vaganov po 3 fl. 40 do 3 fl. 50 kr.; naročili so jo pa še več, kakor je naše zaloge premorejo. Zna se primeriti, da poleg vsega tega in če bi se rusovskoturške razpertije z lepo ne poravnale, da pride pšenica kmalo na 4, tudi na 5 fl. — Drugo žito je še postari

¹⁾ Po jezikoslovnih preiskovanjih Eichhoffovih, rodoslovnih in zemljopisnih Ritterovih, Klapprothovih, po historičkih in starinoslovnih Lassenovih, Bohlenovih in Görresovih, tudi po učenem delu Robertsona: »Historical disquisition concerning the knowledge which the ancients had of India.«

²⁾ Glej: Diodor II. 38., Eichhoff »Europa und Indien«, stran 10.

³⁾ Eichhoff »Europa und Indien«, stran 20.

⁴⁾ Eichhoff: »Europa und Indien«, stran 21.

⁵⁾ Eichhoff: v omenjeni knjigi, stran 22.

⁶⁾ Glej: Muhar Gesch. d. Stei. II. 20.

⁷⁾ Po Eichhoffu: »Europa und Indien«, stran 15.

⁸⁾ Po gerskih in rimskih spisateljih so jadranski Veneti bili pod vodstvom Antenorovim v Venetske pokrajine prišli iz Paflagonie, glej: Strabo Geog. V.